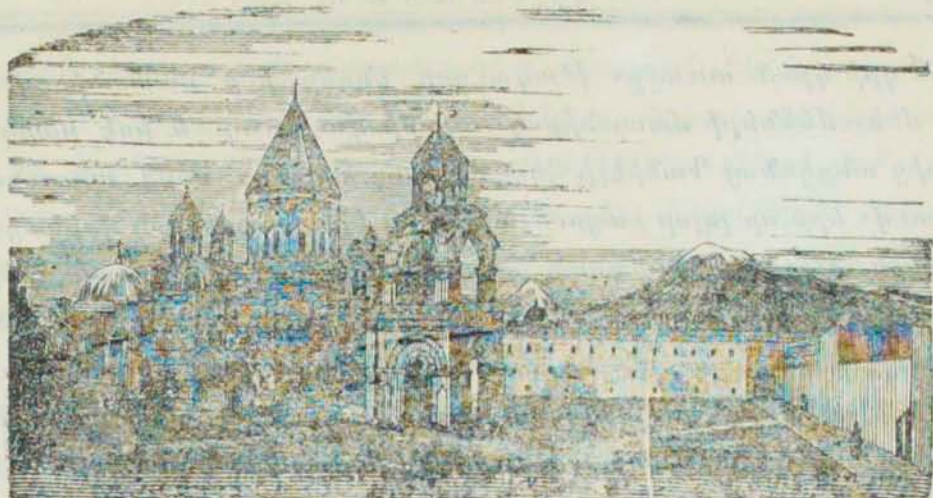

Ա Ր Ա Ր Ա Տ

ԹԻԻ Է. — ՇՐՋԱՆ ԺԹ. 1886 ՏԱՐԻ ԺԹ. ՅՈՒՆԻՍ 31

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ԴՅՈՒԱՐ ՕՐԵՐՈՒՄԸ ՍՐՏԻ ՄԻԹԱՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ՀԱՆԳՍՏՈՒԹԻՒՆ:

Եւայի Լ.Ը. 17:

Աստուծոյ փառաց ու պատուոյ համար մեր ունեցած հաւատք փորձանաց կրակի մէջ պէտք է ցոյց տա՛նք: Եթէ որ կեանք ունենալու բաղաւորութիւնից էլ զրկուելու լինենք, մահը դարձեալ դեռ մեզ համար շահ կը մնայ: Աստուածային կամաց նահատակն Յիսուս Քրիստոս խաչի մահովն հոգիքն ազատեց անէծքից, ու կարճատե նեղութիւններից յետոյ, մեզ գէպի իւր երկնաւոր Հօր երջանկութիւնն է տանում:

Հին երբայական պատմութիւնն, որ Դանիէլ մարգարէին իր գլխին եկած փորձանքի մէջ փառաւորեց, ասումէ. Դարէհ (Կարսար) Մարտի թագաւորն ակամայ հրամայեց՝ իր թշնամիներից իրեն արքայական հրամանին անհնազանդ տեսնուած Դանիէլին՝ առիւծների գուրը քցել, ու ասաց նորան. « Աստուածն, որին դու միշտ պաշտում ես, նա օգնի քեզ ու փրկի »: Աւրերին մի քար,

յաջողի. երբ որ ոչ մի ազատուելու ճանապարհ չէի կարողանում գտնել ինձ համար իմ անել գրաթխանիցս: Այնպէս էի կարծում, որ իմ կեանքիս մէջ էլ երբէք ուրախութիւն տեսնելու չեմ. գերեզման մանկուց ջուկ՝ ինձ համար ուրիշ փրկութիւն չկայ: — Բայց և այնպէս Դու, Աստուած, ինձ բուրբովին գեռ չէիր թողել, որովհետեւ ինձ հետ էիր: Դու կրկին շուռ տուիր հանգամանքներն իմ օգտին՝ և նորանով՝ որ մարդոց սրտերն փոխուեցան: Ես փրկուեցայ, երբ որ գեռ չէի կարծում, և ուրախութիւնը ժպտաց ինձ, երբ որ ես կարծում էի, որ յաւիտեան մնաս բարով պէտք է ասեմ նորան: Այլ որ քեզ է ազաւինում, երբէք նորան անտես չես անիլ ու անտէր չի մնալ նա:

Ահա մխիթարութեան տեղ դառնութիւն եկաւ ինձ բայց յետոյ խաղաղութիւն դարձաւ իմ դառնութիւնս: Ախ, ինչ քաջեցի ես, երբ որ նորան, որին որ աշխարհիս երեսումն այնպէս սրտանց սիրում էի, անյոյս մահուան զոհ գնացած տեսայ: Մենակ մնացի: Արտուիս սիրած հոգու հետ, որ ինձ համար այս աշխարհիցս կորաւ, կորաւ ինձ համար իմ բողբոջութեանս ամենագեղեցիկ մասն էլ: Ինձ այնպէս էր թվում, որ իմ սրտիցս մի արիւնեւրակ կտրուեց: Ի՛նչպէս սաստիկ, ինչպէս սրտանց աղաչում, պաղատում էի Քեզ, ախ քաջելով ու տրտառք թափելով— Ախ, ոչ թէ իմ կամքս կատարուեց, այլ Քոնն, ամենակարող Տէր: Երբ որ մահուան իմ սե օրը պատահեց ինձ, և ես այնուհետեւ իմ գոյութեան ընկերութիւնիցը բաժանուեցի—, երբ որ սիրեկան գիակը՝ գեղնած ու սառած՝ աչքիս առջեւ պառկած էր. այն թանկագին աչքերն, որ երբեմն այնպիսի քաղցր ժպիտով ինձ վերայ նայում էին, յաւիտեան փակուեցան. այն շրթունքներն, որ երբեմն այնպէս սիրով իմ անունս էին տալիս, յաւիտեան համրացան—, ներքի ինձ, ով իմ Աստուած, որ ես մի ժամանակ տրտնջում էի, որ մի կարճ ժամանակ կասկածում էի, թէ Դու ինձ սիրում ես: Արտա ցաւերով լցուած ժամանակը, հազիւ թէ կարող էի ուրիշ կերպ լինել: Երկինքն ու երկիրս արգէն ինձ անտես էին արել. իմ ամենաջերմեռանդ աղօթքներս բարձրանում էին դէպի Քո աթոռ, ինչպէս կարծում էի, առանց լսելի լինելու Քեզ: — Երկնաւոր Հայր, գեռ այժմ էլ նորոգվում են իմ սրտիս ցաւերն, ունեցած կորուստիս համար: Մի՞թէ կարող եմ երբէք մոռանալ: Մի՞թէ կարող է երբ և իցէ իմ սրտիս

սէրը հանգչել, և իմ սրտիցս ջնջուել ցանկութիւնը կրկին գրտնելու այն պայծառացած հոգին, որ Պու ինձանից առի՛ր, Բայց և այնպէս երկրպագում եմ Քո խմաստութեանդ՝ և էլ չեմ տրտնջում: Փրկեցի՛ր ի՛մ աշխարհը ի՛մ շնորհով, որովհետեւ միտիթարութեան համար սիրտս շատ նեղվումէ՛ր: — Ա՛խ, աւելի, աւելի սիրտս նեղվումէ՛ր իմ կեանքիս այն օրերումն, երբ որ ես, ո՛վ Պու իմ Աստուած, Պու խղճմտանքների Պատաւոր, իմ մեղաւոր լինելս սաստիկ զգալով, Քո շնորհացդ ու ողորմութեանդ վերայ յուսահատվումէի, կասկածելով: Աւելի, աւելի նեղվումէ՛ր սիրտս այն օրերումն, երբ որ իմ արած գործերիս մէջ ունեցած մեղաւորութիւնս ինձ տանջումէ՛ր, ծանրանալով սրտիս վերայ մի ծանր քարի նման. երբ որ ես իմ յանցանքների հետեւանքը պէտք է քաշէի, և ինքս ինձ վերայ սաստիկ նեղանումէի: Խնչպէս կարող էի ես, ո՛վ աշխարհի Պատաւոր, յուսալ, որ Պու իմ աններելի յանցանքներս կը ներես, որ ես ինքս ինձ ներել չէի կարող: Խնչպէս կարող էի ես յոյս ունենալ, որ Պու իմ աղօթքը կը լսես, որովհետեւ ես իմ վատ հակումներիցս յետ չկանգնելով Քո երկայնամտութեանդ դէմ էի դնում: — Նատ անգամ սաստիկ անմիտիթար դրութեան մէջ էի ընկնում: Իմ օրերս անց էին կենում՝ առանց ուրախութեան, իմ գիշերներն՝ առանց հանգստութեան: Ինքս ինձ տեսնումէի շրջապատուած իմ վատ կրքերիցս, որ թէեւ անիծում էի, բայց միշտ նոր մեղքերի մէջ ընկնելով, վազումէի դէպի իմ կորուստս, թէեւ ասի էի քաշում թողութիւն ստանալու համար: Ես արժանի չէի ամենայն ողորմութեանդ ու հաւատարմութեանդ, որ Պու ինձ ցոյց էիր տուել, բայց և այնպէս Քո երկայնամտութիւնդ կար ու կար իմ վերայ անհատ և անպակաս կերպով: Պու ինձ նոր ժամանակ էլ տուիր, որ ուղղուեմ, ու ես լսեցի զարձեալ իմ Փրկչիս, իմ ամենահաւատարիմ բարեկամիս ձայնը:

Բայց Պո— ի՛մ աշխարհը, ի՛մ շնորհով: Այո, Պու մարդասէր Հայր, Պու միայն կարող էիր այդ անել: Խնչ կարող էր անել բժշկի բոլոր օգնութիւնն ու իւր դեղերի զօրութիւնն, երբ որ ես պառկած, ցաւերից տանջվում էի ու ստիկներս փշրվումէին: Պու միայն Կարողացա՛ր ինձ վրայ գութ ունենալ, ինձ մեղքանալ ու խնայել իմ կեանքիս, ինչու որ, ո՛ր մահկանացու մարդը կարող էր մութ ապագայի վերայ հրաման բանացնել, որ դարձեալ պայծառ օրեր տայ ինձ: Պու միայն կամեցար ինձ վերայ խղճալ՝ ու ինձ

ողորմել, որովհետեւ մարդիկն, երբ որ ես հիւանդութիւնիցս տանջուած՝ այնտեղ էի հասել, որ իմ դրութիւնս շատ ծանր էր, գրեթէ աւելի իրանց վերայ մտածեցին անձնաօրութիւնով, ու ինձ թողին ու հեռացան: Աւելի սիրով գնացին նոքա ուրախ մարդոց մօտ, ու իմ արտասուքներս տեսնել չուզեցին: Միայն Դոն գիտէիր իսկ ժամն ու ժամանակը, միայն Դոն գիտէիր ամենից աւելի ներգործող դեղն ու դամանն, որ ինձ փրկես չարէն: Ինչ որ մարդկային ճարտարամտութիւնը հնարել չէր կարող, Դու պարգևեցիր ինձ առատապէս, երբ որ սաստիկ նեղ տեղն էի ընկած և ինձ փրկեցիր:

Դոն է՛մ անշուքէն, որ չէրէ՛մ: Այո՛, ինչպէս գիտացել ես Դու ինձ վերայ քանի քանի անգամ, երբ որ ես Քո գթութեանդ կարօտ էի: Երբ որ ես երբեմն այնքան նեղ դրութեան մէջ էի տեսնում ինձ, որ անկարելի էի համարում, որ երբ և իցէ՛ դարձեալ ուրախ սրտով շունչ քաշել կարողանամ, Դու, իմ հրաշագործ օգնական ու պաշտպան, Դու ինձ իմ նեղութիւններիցս ազատելով, անկարելին կարելի արիր: Չարի վերջին ստուերն անգամ, որ ինձ վերայ երկիւղ էր բերում, վերջապէս պէտք էր փարատուէր, անհետանար: Այսպէս է օգնութիւն հասնում մի բարեգութ հայր զաւակներին: Նա միայն մասամբ օգնելով, մի քիչ ժամանակ հանգստացնելով չէ բաւականանում, նա ուզում է չարը բոլորովին և ընդ միշտ հեռացնել: Սորա համար նա, իւր հասցնելու օգնութեան ժամանակ, դժուար վիճակի մէջ գտնուողի հետ վեր ի վերոյ կերպով չէ վարվում, այլ խորը մանում ու ցաւի պատճառը պատում, գտնում, նա բանի տեղ չէ դնում, որ հիւանդ երեխան մի կարճ ժամանակ աւելի պէտք է տանջուի՝ իւր վերայ տարած խնամքից: Նա միայն մտածում է, որ իւր զաւակին պատահած չարիքի արմատին հասնի: Նա կատարեալ կերպով է օգնում, որովհետեւ իւր զաւակի վերայ խնամք է տանում՝ ոչ թէ իբրեւ մի անկարեկից, անզգայ օտար մարդ, այլ իբրեւ հայր՝ ամենայն սրտացուութեամբ ու հաւատարմութեամբ:

Դոն չըմտելէ, որ է՛մ չէրէ՛մ: Դու իմ լաւութեանս համար ինձ խնամք տարիր՝ ոչ թէ ընդհանուր կերպով, ինչպէս որ այս աշխարհիս մի երկրաւոր թագաւոր ու իշխան խնամք է ունենում իւր ձեռքի տակն եղած ազգի լաւութեան համար, ուր որ հազարաւոր մարդիկ թշուառութեան մէջ կարող են կոտորուել, որովհե-

տե նա ամենին լաւ չէ ճանաչում ու գոհ է մնում, եթէ որ աղ-
գի մեծամասնութիւնն ապահով գրութեան մէջ լինի միայն: Ոչ,
Դու այնպէս չարիր, միլիօնաւոր աշխարհներէ իշխող, խնամող
արարածներէ, որոյ թիւն ու տեսակն ոչ մի մահականաշու մտքիցն
անգամ անցկացնել չէ կարող. Դու ինձ վերայ այնպէս խնամք տա-
րար, իբր թէ ես մի միայն լինէի քո սիրոյդ ընտրած առարկան.
Իբր թէ աշխարհքիս վերայ գալիքներէ ահագին ընթացքն այն-
պէս տարած լինէիր, որ միայն ինձ օգնութիւն հասցրած լինիս:

Նստ անգամ կասկածաւորութեամբս խաբուել եմ ու մտածել
թէ՝ աստուածային նախախնամութիւնն, այն՝ թէ եւ քոյր տիեզե-
րոց վերայ հսկումէ, քայց թէ մասնաւոր արարածներ յառաջ են
գալիս ու անհետանում, ծնում՝ կամ մեռնում, բարօրութեան՝
կամ թշուառութեան հանդիպում, ինչ հոգս ունենայ նոցա մա-
սի՞ն: Կայծակը խփումէ՝ ինչպէս թագաւորի պալատին, այնպէս
էլ գիւղացու իրձթին. մահն՝ այսօր հարուստի վերայ է գալի,
վաղն՝ աղքատի. այստեղ զրկումէ աշխարհին այնպիսի մարդկան-
ցից, որոնց կեանքի համար ամենազնիւ սրտերը զուր են Աստուած
աղաչում, այնտեղ խնայումէ չարագործի օրերին, որի ապրելուն
ոչ որ կարօտ չէր: Որդը, մարդուս չր տեսնելովը, ոտի տակը ճը-
խրլովումէ, մարդս էլ իւր գլխին եկած զգայութիւն չունեցող փոր-
ձանքների ոտի տակն ընկնում, ոչնչանում, գնումէ: — Այսպէս
էի մտածում ես շատ անգամ իմ քոյրուկին յուսահատուած
թուլարտութեանս մէջ: Բայց հէնց այդ ժամանակ իմացայ ես
հրաշալի կերպով թէ՝ որոնց որ Դու սիրումես, նորանց համար
ամենայն բան՝ մինչեւ անգամ ամենադառն անբաղդութիւններն
ի բարին են. թէ Դու, մեր երկնաւոր Հայր ու Տէր, մեզ վերայ
մտածում ես, երբ որ մենք մեզ ամենայն խնամքներից զուրկ մը-
նացած ենք համարում. թէ Դու միշտ հաւատարիմ ես, ու միւր
ուժից վեր փորձանքի մէջ ընկնել մեզ չես թողում, այլ այնպէս
ես անում, որ փորձանքն այնպիսի մի վերջ ունենայ, որ մենք զի-
մանալ, տանել կարողանանք: Այո՛, ես ճշմարտապէս հասկացել
եմ, որ մեր գլխի ամեն մագերը համարուած են, որ ոչ մի ճրճ-
ղուկ՝ առանց Քո կամքիդ՝ կտրից ցած չէ ընկնում:

Դու՝ Իմ անշն ձեզեւրս քա երբեք չըտցես: — Ո՛վ ողորմած Տէր, իմ
յանցանքներս դեռ եւս Քեզ չեն ձանձրացրել. իմ անհատաւորմու-
թիւնս Քո հաւատարմութիւնդ դեռ չէ թուլացրել: Այո, ո՛վ եմ ես:

որ Վու ինձ միտդ ես բերում: Քանի քանի անգամ ուխտեցի, որ փոխուեմ, լաւանամ ու չըկատարեցի ուխտս: Քանի քանի անգամ, իմ սաստիկ զղջմանս ժամերից յետոյ, աւելի տատանուել էմ փոքրագութեամբս, քան թէ առաջ: Աւելի յոյս ունես Վու իմ դարձիս դէպի քեզ, ու չես թողում ինձ խորը գնալ: Վու զրկեցիր աշխարհ Յիսուս Քրիստոսին, որ նա պտուի, գանի կորածներին և ամենին կեանք ու երջանկութիւն պարգևի: Այդ Քո բարերար անօրէնութիւնդ ինձ համար էլ էր, որովհետեւ նա Քո անուանով բարձր ձայնով կանչում էր թէ՛, եկէք ինձ մօտ լորդ, որոնք զազրել էք ու ծանրաբեռնուած էք, ես ձեզ կըհանգրտացնեմ: որովհետեւ իմ լուծս քաղցր է՝ ու բեռս թեթեւ է, նա՛ իւր մահուամբը Վողգոթայի վերայ՝ կնքեց, որ մենք յաւիտենական ողորմութեան տկնկալել կարող ենք: Նորա անուանին՝ ինձ էլ իմ մեղքերս ներուած են: Այս անունն եմ կրում ես, այս անունով պէտք է արժանի լինիմ մեռնելու, որ մասնակից լինիմ նորա արքայութեանն ու իմ մեղաց թողութեան:

Հայր, Բալը Էմ Դեղէրն Վո՛ւ Քո Էպէդ Էս +յո՛ւմ: — Նրանի նորան, որոյ յանցանքները ներուած են ու մեղքերը ծածկուած: Նրանի այն մարգուն, որոյ անօրէնութիւնները Տէրը չէ համարում, և որոյ սրտումը ծռութիւն չըկայ: Աւրեմն ոչ ոք էլ չի պիտի յուսահատուի: Զղջացած ու կոտորուած սրտով իմ անարժանութեանս վերայ՝ հոգւով մօտենում եմ Քո սուրբ աթոռիդ, և աչքերս երկինք քցած, աղաչումեմ. երկնաւոր Հայր, ներիր իմ մեղքս ու մի պահիր իմ անօրէնութիւնս: Վու, որ ողորմած ես Քո բոլոր արարածներիդ, այսօր ինձ էլ Քո ողորմութիւնից մի զրկիր: Այսուհետեւ Քո աչքիդ առաջը պէտք է անց կացնեմ իմ կեանքս և ապրեմ խոնարհ սրտով, անյիշատար լինելով ու հաշտ բոլոր իմ թշնամիներին հետ, նոցա օգնելու համար միշտ պատրաստ, անարատ կեանքով, ամենայն բարի բանի համար անդանդալ՝ իմ փրկչի Յիսուսի հոգւովն: Եթէ որ այն մխիթարութիւնն ունենամ, որ Վու իմ յանցանքներս՝ ներել կարող ես, ամենայն ուրախութեամբ, նորից սիրտ առած, իբրեւ անցաւոր վեր կառնեմ պանդխտութեանս ցուպն իմ այս աշխարհիս վերայ այսուհետեւ ունենալու կեանքիս մէջ, ու ոչ մի քաշելիք ինձ չի վախեցնիլ, ինչի որ Վու, իմ Աստուածս, ինձ հետ ես. ուրեմն ո՞վ կարող է ինձ հակառակ լինել: Հազար վտանգներ կարող են ինձ

սպառնալ ամեն կողմից, ինչպէս որ Հին ժամանակին՝ այն իմաս-
տունի առիւծներն իւր բանալի մէջ. բայց և այնպէս ես գիտեմ՝
որ Ղու կարող ես աներեւոյթ կերպով զրկել Քս հրեշտակդ, որ
նոցա բերանը բռնի՝ Մինչև անգամ, երբ որ մահուան սառը
ձեռքը մի օր, մի ժամանակ ինձ կը բռնի, այն ժամանակ էլ՝ ես
չեմ գողալ: Անցաւ որ լինելն է վիճակուած ամեն մի արարածի,
որ այս աշխարհիս երեսը կայ. ինչո՞ւ համար միայն ես բացառու-
թիւն պէտք է լինէի: Բայց ես գիտեմ, որ իմ մէջս անանցանելի
մի բան էլ կայ, որ է իմ հոգիս, լուսոյ յաւիտենական աղբիւրից
բղխած կայծը: Ես իմ կեանքս կը շարունակեմ ու կապրեմ, եթէ
որ մինչև անգամ այս երկրագունդս յոյնշութիւն լուծուի, ու
այն ժամանակ իմ երկնաւոր Հօրս տանն՝ աւելի կատարեալ օթե-
ւանի մէջ՝ անհամեմատ կերպով աւելի պարզ կը հասկանամ այն
խօսքը թէ՛ Դս = Ի՞նչ անշուքիցի, «բ շէտըշէ՛մ»:

(Թարգմ.)

Գ. Ե. Ա.